

Plenum

Tisdag 7.9.2021 kl. 14.03—19.20

17. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 4 § i lagen om punktskatt på elström och vissa bränslen

Lagmotion LM 79/2020 rd Markku Eestilä saml m.fl.

Remissdebatt

Förste vice talman Antti Rinne: Ärende 17 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Talmanskonferensen föreslår att ärendet remitteras till finansutskottet.

För remissdebatten reserveras högst 30 minuter. Vid behandlingen av ärendet följer riksdagen det för ärenden med tidtabell överenskomna förfarandet. — Jag öppnar debatten. Ledamot Eestilä presenterar, varsågod.

Debatt

17.38 **Markku Eestilä kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aikanaan tässä salissa säädettiin sähkömarkkinalaki, jonka tarkoituksena oli tietenkin parantaa sähkön toimitusvarmuutta ja sitä kautta parantaa monien yritysten, maatalouden ja ihmisten turvaa ja elinkeinotoimintaa. Siinä kyllä onnistuttiin. Jo silloin tiedettiin, että aikamoinen investointiurakkahan siitä tulee, ja nämä investoinnit todellisuudessa, siis oikeassa elämässä, ovat kohdistuneet juuri tietyille alueille, joissa on pitkät johtoetäisyydet, sähköverkot, kuten Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Savossa ja Kainuussa, ja totta kai, kun nämä investoinnit ovat olleet miljardi-investointeja, niin se lasku ei suinkaan ole langennut valtiolle, joka tämän pakon on säätänyt, vaan asiakkaille, jotka siellä alueilla asuvat.

Sinänsä hyvä asia, mutta jo silloin oikeastaan, jos halutaan oikeudenmukaisia olla, olisi pitänyt säätää se lakiesitys, mitä nyt esittelen täällä, eli meidän olisi pitänyt sähköveroa alentaa juuri niillä alueilla, joissa investointitarve on todellinen. Oli paljon yhtiöitä, jotka kyllä nostivat sähkön siirtohintoja eli niin sanottuja tariffeja tyypikuluttajille, mutta se ei perustunut mihinkään muuhun kuin hallinnolliseen päätökseen, joten ainakin sille yhtiölle, joka näin pystyi menettelemään ilman lisäinvestointeja, niin joulu oli sillä hetkellä, kun hallitus teki korotuspäätökset, mutta asiakkaille se tietenkään ei ollut näin.

Aloitteessa ehdotetaan sähköveron alentamista niillä alueilla, joiden on täytynyt sähkömarkkinalain pakottamana investoida erityisen paljon verkkojen säävarmuuteen. Sähkömarkkinalain vaatimukset ovat aiheuttaneet merkittäviä investointipaineita varsinkin niillä alueilla, joilla sähköverkot sijaitsevat metsäisillä alueilla. Tämä on luonnollisesti johtanut sähkön siirtohintojen ja niihin liittyvien verojen korotuksiin. Näin asumisen kustannukset ovat nousseet ja sen lisäksi maatalouden ja yritystoiminnan kannattavuus on heikentynyt muuhun maahan verrattuna. Veron alentaminen toiseen veroluokkaan tietyllä alueella Suomessa alentaisi siirtohinalaskua, koska sähköverohan lasketaan siirtohintaan ja siirtohinnan päälle.

Punkt i protokollet PR 92/2021 rd

Sähköveroa alennettaisiin verotaulukon 2 veroluokkaan II niiden asiakkaiden kohdalla, joiden sähköverkkoyhtiöille on myönnetty sähkömarkkinalain mukainen maksimaalinen pidennys jakeluverkon toimintavarmuutta lisäävien toimenpiteiden toteuttamiseksi. Ehdotettu lainmuutos vähentäisi alueellista epäyhdenvertaisuutta ja tasaisi lainsäädännöstä johtuvien todellisten verkkoinvestointien rasisusta.

Jos me ajatellaan, mitä nämä yhtiöt ovat, jotka ovat saaneet sen maksimaalisen jatkoajan, niin tämänhetkistä tietoa minä en tiedä, mutta silloinhan, kun tämä lakialoite jo keväällä tehtiin, tämä lakihanke olisi pitänyt siirtohintojen yhteydessä käsitellä edes teoriasa, jotta sillä olisi ollut ehkä talousvaliokunnassa jotain vaikutusta, olisi joku edes käyttänyt jonkunmoisen puheenvuoron asian puolesta. Silloin nämä olivat Pohjois-Karjalan Sähkönsiirto Oy, Järvi-Suomen Energia Oy, Savon Voima Verkko Oy, Koillis-Satakunnan Sähkö Oy, Lankosken Sähkö Oy, Parikkalan Valo Oy, Loiste Sähköverkko Oy ja Tornionlaakson Sähkö Oy. Silloin mentäisiin niin sanottuun Ruotsin malliin, jossa olisi Suomessa kolme erilaista verotaso, tai oikeastaan kaksi erilaista verotaso, mutta tietyt alueet ja siellä olevat kuluttajat, ihmiset ja yritykset pudotettaisiin alempaan veroluokkaan.

Itse pidän tätä järkevänä. Se on toinen juttu, onko poliittista realismia sitten tätä toteuttaa, mutta itse asiassa tein jo aikaisemmin muutama vuosi sitten tämän lakialoitteen edellisellä kaudella. Uusin sen nyt, ja tämä hetki on vielä parempi tehdä tällainen lakialoite. Se johtuu siitä, että tällä hetkellä maan hallituskin ja ministerit taitavat neuvotella taakanjaosta koskien maataloutta, liikennettä ja asumista, ja mitä enemmän sinne päästövähennyksiä tullaan tekemään, sitä enemmän suhteellisesti ottaen juuri ne alueet, mitä käsittelemme tässä lakialoitteessa, tulevat kärsimään. Juuri nythän tämä olisi erityisen oikeudenmukainen toteuttaa, ja en usko, että EU:kaan sitä vastaan panee, vaikka täällä joku saattaa semmoisen puheenvuoron käyttää, että EU estää ja niin pois päin. Ei se Ruotsissa ole sitä estänyt, ja Ruotsi kuitenkin on meidän naapurimaamme.

Tämä aloite minun mielestä seuraa sitä yhteiskunnallista kehitystä ja ikään kuin toisi valtion myös maksajaksi, ettei kaikkien niiden asiakkaiden, joita nämä korkeat siirtohinnat ja siirtohintojen eriytyminen Suomessa koskevat, tarvitse maksaa kaikkia näitä siirtohintalaskuja, nousseita laskuja. Ja jos olen oikein ymmärtänyt, niin kyllähän tämä asumisen ja liikkumisen ja tietysti terveydenhuollon maksujen korotus on monille eläkeläisille, varsinkin, kun he asuvat omassa talossaan, melkoinen rasitus. Joskus täytyy jopa ihmetellä, miten he näiden laskujen kanssa pienillä eläkkeillään pärjäävät.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

17.44 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kun edustaja Eestilä tämän lakialoitteen uusi, niin oli helppoa siihen nimi kirjoittaa. Nyt edustaja Eestilä hyvin kuvasi, että juuri tähän tilanteeseenkin se on vielä hyvä ja ehkä vielä hallitusohjelmankin perusteiden mukainen, kun tehdään sitä oikeudenmukaista siirtymää.

Se perustarkoitus, mikä tässä on, on seuraava: Nyt tosiaan niillä alueilla, joita tuossa edustaja Eestilä toi esille, jo silloin, kun ensimmäisen kerran sähkömarkkinalainsäädäntöä tehtiin, jäi kyllä huomioimatta se, että ruutukaava-alueella ollaan aivan erilaisessa problematiikassa kuin haja-asutusalueilla, missä on metsätaipaleita ja maaseutua. Se taakka oli kestämaton siinä ensimmäisessä vaiheessa. Nyt sitä on kyllä tuotu eteenpäin ja eteenpäin. En tiedä sitten, olisiko tarvinnut siinä vaiheessa, kun viimeksi lakia säädettiin, katsella si-

Punkt i protokollet PR 92/2021 rd

tä, mitkä alueet voivat sitä pidennettyä aikaa saada, koska ne ovat aivan erilaisia nyt. Tiettyillä alueilla ollaan kyllä sitä rahaa kerätty, ja niin kuin on monesti sanottu, niin sen kottouttaminen on ollut ehkä tärkeämpää kuin se, mitä sillä on aikaansaatu.

Mutta tärkeä huomio oli se, että tämä lakialoite olisi pitänyt käsitellä täällä edellisen lakialoitteen yhteydessä. Koronan takia meidän kansanedustajien lakialoitteiden käsitteleminen on pikkuisen ontunut. Meillä on täällä edustajilla ollut lakialoitteita, jotka liittyvät koronaan tai meneillään olevaan lainsäädäntöön, mutta ne ohitettiin koronan takia. Esimerkiksi tämä yksi puolituntinen ei olisi kyllä kaatanut meidän koronatoimia tässä eduskunnassa.

On kuitenkin tärkeä huomata, että kun luodaan tällainen kolmas luokka, niin se olisi nyt oikeudenmukainen ja oikea ratkaisu tässäkin hetkessä. Vaikka uudistuksia on tehty, niin tämä lakialoite ja sen paikka on nytkin vielä. Toivotaan, että jollakin tavalla saisimme tätä edistettyä vielä, ehkäpä juuri sillä perusteella, että tämä taakanjako ja siirtymä on oikeudenmukainen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Autto, olkaa hyvä.

17.47 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Sähkö on tietysti modernia hyvinvointiyhteiskuntaa käyttävä voima, ja tässä mielessä sähköä toimitusvarmasti kaikkina hetkinä riittävästi tarvitaan, mutta kyllä sähkön tällaisena yhteiskunnan käyttövoimana tulee olla oikeasti myös riittävän edullista, niin että sitä kotitaloudet voivat arjessaan huoletta hyödyntää. Ja kyllähän tämän valtavan projektin, joka todella sieltä — täytyy laskea taaksepäin — jo kahden eduskunnan ajalta periytyy, tämän säävarmojen sähköverkkojen investoimisen Suomeen, taloudellinen taakka kaikkein vähävikisimmille sähköjakeluyhtiöille on käytännössä kohtuuton. Ja siinä mielessä kyllä tämä edustaja Eestilän lakialoite on perusteltu, että osoittaisimme solidaarisuutta ihmisille niillä alueilla, joilla sähkö on aivan samalla tavalla perustarve arjessa kuin se on täällä kaupungissa, ojentaisimme käden ja huojentaisimme tätä sähköveroa. Tämä on tärkeä oikeudenmukaisuuskysymys, ja siinä mielessä on hienoa, että edustaja Eestilä on tässä sinnikkäästi aktiivinen. Muistan, että kun tätä lainsäädäntöä aikanaan jo laadittiin, silloinkin edustaja Eestilälle voitiin lukea ansioksi monia konkreettisiakin asioita, joilla kaikkein pahimmat hulluudet sieltä lainsäädännöstä saatiin pois niissä neuvotteluissa, joita silloin valmistelevien ministeriön virkamiesten ja ministerin kanssa käytiin, ja se oli kyllä miljardien ja miljardien säästö maakunnan ihmisten sähkölaskujen osalta.

Mutta tosiaan tämä on oikein kannatettava aloite, ja tietenkin itse näkisin, että sähkön verotusta tulisi joka puolella maata laskea, mutta tämä kädenojennus näille kaikkein vaikeimmassa asemassa verkon investointien kannalta oleville alueille olisi varmasti hieno ele joka tapauksessa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

17.50 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Sähkön siirtohinnat ja sähkön hinnat yleensä ovat tässä maassa ankaran keskustelun aiheena. Totta kai energian hinta ratkaisee paljon elinkustannuksia ja yritysten kannattavuutta, ja on yhteiskunnan kannalta aivan keskeinen asia, että energia on riittävän edullista.

Punkt i protokollet PR 92/2021 rd

Olemme sähkönsiirtohintoja leikanneet. Muun muassa Veera- ja Asta-myrsky kävivät tuolla varsinkin Savon alueella, ja muistan Etelä-Savossa eräällä alueella käyneeni silloin myrskyn jälkeen, ja joku sanoi, onko siellä sähkölinjoja poikki. Käytännössä oli tapahtunut niin, että kun alueella kävi, ei löytänyt edes paikkaa, missä se sähköverkko oli ollut, kun kaikki pylvää ja kaikki johdot olivat siellä kaatuneitten puiden alla. Ei nähnyt edes paikkaa. Piti joillakin laitteilla ruveta etsimään, mistä se sähköjohto oli mennyt sinne taan. Tästähan tuo juontaa juurensa, kun säädimme silloin lain, että näitä sääturvallisia verkkoja alamme rakentaa. Me laitoimme sinne tiettyjä aikarajoja, ja sehän aiheutti sitten sähköyhtiöille tietenkin investointeja valtavasti, ja ne investoinnit on jollakin aikavälillä sitten kuolettava. Ne pitää vain maksaa. Nyt niitä verkkoja on rakennettu, ja se on sitten heijastunut sähkön hintaan. Se näkyy jokaisen kuluttajan laskussa.

Edustaja Eestilän tekemä lakialoite on ansiokas. Sitä pitää valiokunnassa huolellisesti tutkia, ja nimenomaan niin, että sähkön hinta pysyisi asiallisena. On hyvin murheellista, että tämän ilmastokiihkoilun myötä olemme menneet tilanteeseen, jossa aivan varmasti energian hinta nousee. Me olemme lakkauttaneet kotimaista energiaa: Esimerkiksi tämä turpeen vihaaminen tässä talossa on aiheuttanut sen, että meillä CHP-sähköstä putoaa pois, kun turpeen ja puun yhteiskäyttö loppuu. Se käytännössä tarkoittaa sitä, että meiltä poistuu sähköä verkosta kovan pakkasen aikana. Parhaimmillaan CHP-sähköä kovien pakkasten aikana tuotetaan verkkoon lähes 3 000 megawatin teholla. 2 850 taisi olla viime talven kovimpien pakkasten lukema. Tästä kiinteistöjen lämmityksen aiheuttama osuus on noin reipas puolet, eli 1 500—1 600 megawatin teholla tuotetaan kiinteistöjen lämmitystä kaukolämmön yhteydessä, ja siinä sähkö on sitten se sivutuote. Ja se kun poistuu nyt, niin olemme semmoisessa liemessä, josta on äärimmäisen vaikea selvitä. Ostamme sitten sähköä tuolta Nord Poolista valtavalla hinnalla, ja kuka sen maksaa? Suomen kansalainen maksaessaan sähkölaskua.

Teemme päätöksiä tässä talossa ajattelematta, mihin se johtaa, ja sitten teemme vielä triplavahingon: Toinen vahinko on se, että energiaraaka-aineita ajetaan ulkomailta. Rahat menevät ulkomaille, ja mikä pahinta, pilaamme ilmastoa, kun rekkaralli tuolta Venäjältä alkaa mennä Oulua myöten.

Elikkä olemme itse omilla päätöksillä tämän tilanteen aiheuttaneet. Edustaja Eestilä tällä lakialoitteella yrittää lieventää tätä syntyynyttä tilannetta, [Puhemies koputtaa] mutta tämä on totuus, ja olemme itse tässä osasyllisiä. Oikeastaan pääsyllisiä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Piirainen, olkaa hyvä.

17.53 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Joo, tässä on keskusteltu nyt siitä, mitä on aikoinaan tehty ja millä tavalla on energiamarkkinalakia muutettu silloin niitten myrskyjen aiheuttamana 2010-luvun alkupuolella. Elikkä silloinhan, kun oli nämä isot myrskyt, muutettiin energiamarkkinalakia, ja näille sähkölaitoksille tai energialaitoksille tuli silloin vastuu siirtää kaapelointi joko maan alle tai sitten pintana siirtää semmoiseen tilanteeseen, että ei enää olisi myrskyjen aiheuttamia haittoja, sähkökatkoja. Siitähän tämä homma lähti, ja tässä on nyt tulos sitten.

Ja nyt kun tätä energiamarkkinalakia keväällä muutettiin, niin siinähan yritettiin kaikin mahdollisin keinoin tehdä se, että se siirtohintaa saataisiin mahdollisimman alhaiseksi. Mutta siinä on toinen puoli sitten se, että niille, jotka ovat joutuneet investoimaan merkittävästi näihin verkkoihin, olisi tullut siinä ongelmia taloudellisen selviytymisen kautta. Esimer-

Punkt i protokollet PR 92/2021 rd

kiksi kun edustaja Eestilä mainitsi Loisteen, joka on kainuulainen yritys siirtoverkkojen osalta, niin sille olisi tullut todella haasteelliseksi se, että se olisi pystynyt maksamaan siten ne investoinneista aiheutuneet lainat. Ja tämä oli sitten erittäin suuressa osassa siinä, että energiamarkkinalaitos katsoi, että ei voida lähteä liian alas viemään tätä hintaa.

Mutta sitten kun katsotaan, mitä siellä on kaiken kaikkiaan — sähkön myynnistä tulee arvonlisävero, sitten siirrosta tulee arvonlisävero, ja sitten tulee vielä sähkövero päälle — niin kyllä siellä veroja on kuluttajalle ihan maksettavaksi asti. Itsekin olen sitä siunaillut. Elikkä kun jonkun parikymppiä tai kympin verran on sähkönmyyntilasku, niin sitten se kokonaisuus pyörii kumminkin siellä seitsemässä-, kahdeksassakymmissä. Se siirto maksaa kyllä niin paljon. Jos sitä tuolla lakiesityksellä saataisiin jonkun verran pienennettyä, niin ainahan se olisi tietenkin kotiin päin sille kuluttajalle. Minä kyllä näkisin niin ja tuen sitä ajatusta, että se olisi hyvä näille harvaan asutuille seuduille, missä on pitkät siirtomatkat ja minne on jouduttu kaapelointia uusimaan, myrsky on koetellut tai talvitykky on koetellut muutenkin, elikkä ollaan erittäin, erittäin tiukassa tilanteessa.

Olisin toivonut tietenkin sitä, että se olisi ollut tuossa energiamarkkinalain yhteydessä käsittelyssä, se olisi helpompaa, koska siellä oli muitakin lakiesityksiä silloin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja vielä aloitteentekijä Eestilä, olkaa hyvä.

17.56 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Silloin, kun aikanaan teimme tätä lakialoitetta edustaja Myllykosken kanssa — unohdin hänet tuolla mainita, eihän tämä nyt minun ansiotani pelkästään ole — [Jari Myllykoski: No kyllä on!] kyllä meillä se tehtiin silloin niin, että se olisi samaan aikaan käsitelty, mutta korona- tai muista syistä se käsitellään nyt. En näihin yksityiskohtiin enää mene, mutta totean vain, että sähkönsiirto on luonnollinen monopoli ja erityisesti tässä talossa luonnollisten monopolien hinnoittelun pitää olla aina keskustelun alla.

Tämä keskustelu sähkönsiirtohinnoista on osittain ollut populistista, ja kuten edustaja Piirainen totesi, niin kun investoidaan ja ne saattavat sähköyhtiöille maksaa 50 miljoonaa vuodessa, niin jostakin se raha pitää ottaa. Ei pidä taas antaa sitä kuvaa, että kaikki on ollut liiallista ja kaikki on ollut ikään kuin yhtiöitten pahuutta. Näin ei ole.

Mutta syy, miksi käytän tämän puheenvuoron, on juuri se, että tämä salikeskustelu, demokraattinen keskustelu asiapohjalla eduskunnassa, on äärimmäisen tärkeitä, että me kontrolloimme niitä toimintoja. Ja onhan se todettava, että joillekin sähköyhtiöille mahdollisuus rahastaa kuluttajia meni kohtuuden yli. Ja sen takia kun me paljon keskustelimme täällä ja julkinen sana, lehdistö, kävi näitä siirtohintaprobleemeja läpi, niin mihinkä se johti? Se johti siihen, että niitä nyt alennetaan, vuosien saatossa kylläkin, mutta niitä alennetaan, niin että kyllä tämä demokraattinen järjestelmä on tässä suhteessa toiminut hyvin.

Riksdagen avslutade debatten.

Riksdagen remitterade ärendet till finansutskottet.